

Broedpoging van Dwergmeeuw *Larus minutus* in het Krammer- Volkerak in 1992

Sinds de sluiting van Oesterdam (oktober 1986) en Philipsdam (april 1987) zijn de voormalige getijdegebieden achter deze dammen, Krammer-Volkerak en Zoommeer, veranderd in zoete meren (van Nes & Marteijs 1991). De aanzienlijke oppervlakten permanent drooggevalen slikken en platen, alsmede een aantal recent aangelegde eilanden, zijn direct gekoloniseerd door grote aantallen kustbroedvogels (Meininger 1992, Meininger *et al.* 1992).

De Dwergmeeuw is als doortrekker in het zoete Krammer-Volkerak en Zoommeer sterk in aantal toegenomen vergeleken met de vroegere situatie als getijdegebied. Vooral in april en mei kunnen nu vele honderden tot enkele duizenden Dwergmeeuwen voor korte of langere tijd pleisteren. In juni en juli zijn regelmatig tientallen, meest onvolwassen (1^e en 2^e zomer) vogels aanwezig. Hoewel diverse waarnemingen in 1987-91 broeden suggereerden, kon dit tot 1992 niet worden bewezen. In 1987-91 werden jaarlijks in de broedtijd op diverse plaatsen regelmatig alarmerende Dwergmeeuwen, waaronder volwassen vogels, waargenomen. Op 19 juni 1991 werd op de Hellegatsplaten in het Krammer-Volkerak een volwassen vrouwtje Dwergmeeuw dood aangetroffen. Deze vogel had een duidelijke broedplek, terwijl het oviduct vijf follikels van c. één cm bevatte (Norman van Swelm).

Op 2 juni 1992 bezochten Cor Berrevoets, Peter Meininger, Rob Strucker, Norman van Swelm en Machiel van Wouwe voor het inventariseren van broedvogels de Noordplaat in het Zeeuwse deel van het Krammer-Volkerak. Op deze voormalige plaat is in 1989 een drietal eilandjes opgespoten. Op één van deze eilandjes werd in een gemengde kolonie van Kokmeeuw *Larus ridibundus* (113 nesten) en Visdief *Sterna hirundo* (219 nesten) een paartje luid alarmerende Dwergmeeuwen gezien. Van enige afstand werd waargenomen dat één van deze vogels neerstreek en vervolgens op een nest ging zitten. Het nest bevatte drie eieren (afmetingen 37.7×29.0, 37.8×30.0, 38.9×28.5 mm), die leken op kleine kokmeeuweieren. Het nest lag op een spaarzaam begroeiende, zandige bodem met basaltblokken, en bestond uit grof, dood plantaardig materiaal (zie foto). Bij een tweede bezoek op 24 juni bleek het nest leeg te zijn. Hoewel een volwassen Dwergmeeuw nabij het nest aanwezig was, waren er geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van jongen. Ook de op hetzelfde eilandje aanwezige nesten van Kokmeeuw en Visdief waren vrijwel alle leeg, terwijl er nauwelijks jongen werden aangetroffen. Predatie, mogelijk door Zilvermeeuwen *Larus argentatus* of ratten, leek de meest waarschijnlijke verklaring voor het mislukken van deze broedgevallen.

Dit is het eerste zekere broedgeval van de Dwergmeeuw in het Deltagebied. Met de broedpoging bij Lage Mierde (NB) in 1962 (Wittgen 1964) is dit tot nu toe het meest zuidelijke in Nederland. Elders in Nederland zijn broedgevallen bekend uit

Figuur 1. Nest van Dwergmeeuw, Noordplaat, Krammer-Volkerak (Zld), 2 juni 1992 (Machiel van Wouwe).
Nest of Little Gull Larus minutus.

Friesland (1942-56, 1967-68), Noord-Holland (1968), het Lauwersmeer (1972-89), Flevoland (1971-74) en Groningen (Altenburg *et al.* 1985, van Dijk 1991, Koffijberg & van Dijk 1991, Teixeira 1979, Veen 1980).

Summary *Breeding attempt of Little Gull Larus minutus in the Krammer-Volkerak in 1992.*

On 2 June 1992 a nest of Little Gull, containing three eggs and attended by an adult pair, was found on the Noord-plaat (Zeeland), a recently created island in the lake Krammer-Volkerak. Breeding was not successful, probably due to predation. This is the first confirmed breeding of Little Gull in the Delta area of the SW-Netherlands.

Literatuur

- ALTENBURG W., BEEMSTER N., VAN DIJK K., ESSELINK P., PROP D. & VISSER H. 1985. Ontwikkeling van de broedvogelbevolking van het Lauwersmeer in 1978-83. *Limosa* 58: 149-161.
- VAN DIJK K. 1991. Broedende Dwergmeeuwen *Larus minutus* op de Groningse kwelder. *Limosa* 64: 73.
- KOFFIJBERG K. & VAN DIJK K. 1991. Broedvogelinventarisatie van Kluut, plevieren, meeuwen en sterns in Groningen in 1990. *Grauwe Gors* 19(1): 15-20.
- MEININGER P. L. 1992. Kustbroedvogels en de Oosterscheldewerken. *Levende Nat.* (in druk).
- MEININGER P. L., BERREVOETS C. M. & STRUCKER R. C. W. 1992. Kustbroedvogels in het Deltagebied in 1991, met een samenvatting van dertien jaar monitoring 1979-1991. Rijkswaterstaat Dienst Getijdewateren Rapport DGW-92.024. Middelburg.
- VAN NES E. H. & MARTEIJN E. C. L. 1991. Watervogels in het Volkerakmeer-Zoommeer; ontwikkelingen in de eerste twee jaar na afsluiting (1987-89). *Limosa* 64: 155-164.
- TEIXEIRA R. M. (red.) 1979. Atlas van de Nederlandse broedvogels. Natuurmonumenten, 's-Graveland.
- VEEN J. 1980. Breeding behaviour and breeding success of a colony of Little Gulls *Larus minutus* in The Netherlands. *Limosa* 53: 73-83.
- WITTGEN A. B. 1964. Een broedpoging van een paartje Dwergmeeuwen (*Larus minutus*) in Noord-Brabant. *Limosa* 37: 198-199.

Peter L. Meininger, Rijkswaterstaat Dienst Getijdewateren, Postbus 8039, 4330 EA Middelburg

Concentratie Zwarte Sterns *Chlidonias niger* op het Hollandsch Diep in voorjaar 1991

Sinds c. 1978 concentreren Zwarte Sterns zich tijdens de voorjaarsstrek voor de Hoogezandsche Gorzen, gelegen langs de noordoever van het Hollandsch Diep tegenover Willemstad. Maxima in de periode 1978-90 werden vastgesteld op 5 mei 1980 (400 vogels), 10 mei 1981 (280), 30 april 1985 (200)

en 4 mei 1985 (100). De Zwarte Sterns verblijven slechts korte tijd ter plaatse, maximaal enkele dagen, en zijn bijna altijd in het gezelschap van Dwergmeeuwen *Larus minutus*. Opmerkelijk genoeg zijn dergelijke grote concentraties niet bekend uit de Biesbosch en het aangrenzende rivierengebied (van den Bergh *et al.* 1979, Sovon 1987, Vogelwerkgroep Biesbosch 1987). In de Ooypolder bij Nijmegen verblijven in sommige voorjaren maximaal 100-200 pleisterende Zwarte Sterns gedurende enkele dagen (J. Bekhuis, e.a.).

Waarnemingen gedaan in het voorjaar van 1991 geven mogelijk een aanwijzing over het verdere reisverloop van de in het Hollandsch Diep pleisterende sterns. Op 30 april telde ik 750 Zwarte Sterns bij de Hoogezandsche Gorzen, samen met 200 Dwergmeeuwen. De concentratie was al enkele dagen aanwezig (G. Huyzers). Op 4 mei waren de aantallen toegenomen tot 1050 Zwarte Sterns en 300 Dwergmeeuwen. Bij koud, buig weer en een harde noordenwind zag ik om 13u40 hoe een groep van c. 60 vogels zich losmaakte uit de laag boven het water jagende massa Zwarte Sterns. Aangekomen op een hoogte van 40-50 meter, leek de groep aanstalten te maken om in formatie in noordelijke richting over land weg te vliegen. De sterns zetten echter niet door, verbraken de formatie en daalden weer tot laag boven het water. Later in de middag was dezelfde manoeuvre nog enkele malen waar te nemen. Eenmaal waren hierbij zelfs ruim 200 Zwarte Sterns betrokken. De Dwergmeeuwen deden hieraan niet mee.

De Zwarte Sterns wekten de indruk over land verder te willen trekken. Vermoedelijk vanwege de ongunstige weersomstandigheden (harde noordenwind!) zetten zij niet door. Dat het aantal in het abnormaal koude voorjaar van 1991 zo hoog was, kan een gevolg zijn van een opeenhoping van voorjaarsstrekken die door het slechte weer niet konden doorstromen naar andere gebieden. Bij het volgende bezoek aan het gebied, op 10 mei, bleken de meeste Zwarte Sterns toch vertrokken te zijn. Er werden op die dag nog slechts 75 Zwarte Sterns waargenomen.

Summary *Spring-concentration of Black Terns Chlidonias niger.*

In spring migrating Black Terns use to stay for several days in small concentrations near the Hoogezandsche Gorzen, situated along the northern bank of the Hollandsch Diep in the Delta area, SW-Netherlands. Up till 1991 the maximum number was 400 birds on the 4th of May 1980.

In the unusually cold spring of 1991 numbers were much higher: 750 Black Terns on April 30th (together with 200 Little Gulls *Larus minutus*) and 1050 on May 4th (with 300 Little Gulls), chasing low above the water surface. On the last date, the author observed several times how flocks of Black Terns gained an altitude of 40-50 metres, getting ready for a departure-flight over land.